

You have downloaded a document from

The Central and Eastern European Online Library

The joined archive of hundreds of Central-, East- and South-East-European publishers,
research institutes, and various content providers

Source: SineFilozofi

SineFilozofi

Location: Turkey

Author(s): Ayşe Dilara Bostan

Title: Prenses ve Kurbağa Animasyonunun Jungiye Analizi: Kapitalizmin Gölgesindeki Kolektif Psişe
Jungian Analysis of Princess and Frog Animation: The Collective Psyche in the Shadow of Capitalism

Issue: Sp. Iss./2022

Citation style: Ayşe Dilara Bostan. "Prenses ve Kurbağa Animasyonunun Jungiye Analizi: Kapitalizmin Gölgesindeki Kolektif Psişe". SineFilozofi Sp. Iss.:224-236.

<https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1090530>

---

*-Araştırma Makalesi-***Prenses ve Kurbağa Animasyonunun Jungiye Analizi: Kapitalizmin
Gölgesindeki Kolektif Psişe**

Ayşe Dilara Bostan*

Özet

Bu çalışmada postmodern bir masal uyarlaması olan The Princess and the Frog (Prenses ve Kurbağa, Ron Clements ve John Musker, 2009) animasyonunun Jungiye yaklaşımıyla psikolojik bir okuması yapılacaktır. Animasyon Amerika'nın en eski animasyon şirketi olan Disney'in bir yapımıdır. Disney kurulduğu 1923 tarihinden bu yana tüketimin istikrarlı hale getirilmesi amacıyla kapitalist ideoloji ile uyumlu ürünler üreten bir şirket olagelmıştır. Prenses ve Kurbağa animasyonu da şirketin ekonomi politikası ile uyumlu bir anlatıdır. Fakat bu çalışmada bir masal uyarlaması olması ve masalın anlatısal öğelerini kullanması sebebiyle arketipsel bir anlatı olarak değerlendirilmektedir. Jungiye yaklaşımına göre arketipsel dünyanın kapılarını açan ve kolektif bilinçdışının psikik süreçlerine dair bilgi taşıyan masalların aynı zamanda kolektif bilinçli tutumlarını telafi etme özelliği vardır. Çalışmada, Prenses ve Kurbağa animasyonu bu bakış açısından hareketle ve masal olması yönüyle incelenmiştir. Masalın analizi, Jungiye analist Marie Louise von Franz'ın yöntemi uyarınca yapılmıştır. Buna göre, masalda özellikle kadın psişesinde eros ve logos tutumların yeniden tesis edildiği görülmüştür. Masal, kolektif olarak kadını logos baskın bir tutuma iten ve feminen arketipinden uzaklaştıran unsur olarak kapitalizme işaret etmektedir. Çalışmada masalın kolektif bilinçdışına dair sunduğu bilgiler Disney'in bilinçli/kültürel tutumu da göz önünde tutularak tartışmaya açılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Prenses ve Kurbağa, Masal, Jungiye Yaklaşım, Arketip.

---

*Arş. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü, İstanbul, Türkiye.
E-mail: dilaraokuyucu@gmail.com
ORCID : 0000-0002-0651-8463
DOI: 10.31122/sinefilozofi.1073644
Bostan, A. D. (2022). Prenses ve Kurbağa Animasyonunda Kapitalizmin Hayaleti. Sinefilozofi Dergisi, Özel Sayı (4) 2022.

Geliş Tarihi: 14.02.2022

Kabul Tarihi: 14.06.2022

---

*-Research Article-***Jungian Analysis of Princess and Frog Animation: The Collective Psyche in the Shadow of Capitalism**

Ayşe Dilara Bostan*

Abstract

In this study, a psychological reading of the animation *The Princess and the Frog* (2009), a postmodern fairy tale adaptation, will be made with a Jungian approach. The film is a product of Disney, the oldest animation company in America, and like other products, it is compatible with the capitalist ideology. However, in this study, we will be considering it as an archetypal narrative because it is a fairy tale adaptation and uses the narrative elements of the tale. According to the Jungian approach, fairy tales open the doors of the archetypal world and carry information about the psychic processes of the collective unconscious also can compensate for the conscious attitudes of the collective. In this study, the *Princess and the Frog* is examined from the psychoanalytical perspective focusing on the fairy tale aspect. This paper analyzes the tale according to the method of the Jungian analyst Marie Louise von Franz. Accordingly, the analysis revealed that eros and logos attitudes were re-established in the film, especially in the female character. As a result, capitalism collectively pushes women to a logos-dominant behavior and distances them from the feminine archetype. After all, this study discusses the information presented by the tale about the collective unconscious regarding Disney's conscious/cultural attitude.

Keywords: *Princess and the Frog, Tale, Jungian Approach, Archetype.*

---

*Res. Asst. PhD., Marmara University, Faculty of Communication, Department of Radio, Television And Cinema, İstanbul, Turkey.

E-mail: dilaraokuyucu@gmail.com

ORCID : 0000-0002-0651-8463

DOI: 10.31122/sinefilozofi.1073644

Bostan, A. D. (2022). Prenses ve Kurbağa Animasyonunda Kapitalizmin Hayaleti. *Sinefilozofi Dergisi*, Özel Sayı (4) 2022.

Received: 14.02.2022

Accepted: 14.06.2022

Extended Abstract

In this study, a psychological reading of the Princess and the Frog animation, one of Disney's postmodern fairy tale applications, is made with a Jungian approach. Disney is the oldest animation company in America, and it applies fairy tale texts into contemporary context from the first feature-length animation, Snow White and the Seven Dwarfs, to the present. Disney produces representations compatible with the ideology of capitalism, and they are present in every fairy tale adaptation. Many studies examined Disney products and fairy tale adaptations with the ideological context of representations. However, this study aims to analyze the Princess and the Frog as an archetypal narrative because it is based on a fairy tale text and uses the narrative elements of the tale. For this, the approach of Carl Gustav Jung, the founder of Analytical Psychology, will be used. Jung's concept of the collective unconscious was his most crucial contribution to the science of psychology. The collective unconscious also contains ancestral experiences, namely archetypes, dating back thousands of years. Symbols, legends, tales, myths, dreams are beneficial tools for understanding the collective unconscious and the archetypes in the Jungian analysis. Especially myths and tales are functional in revealing the archetypal world and the common psychic motifs of humanity.

The fairy tale studies of Marie Louise von Franz, who was Jung's student and later colleague, occupy a central place in the Jungian approach. Von Franz states that fairy tales present archetypes concisely. According to von Franz, archetypal images in fairy tales provide the best clues for understanding the workings of the collective psyche (2021, p. 17). In this study, The Princess and the Frog will be evaluated employing von Franz's method for fairy tales. Accordingly, we will divide the fairy tale into four stages of classical theater by exposition. Then, we will reveal dramatis personae in the narrative and state the problem. Afterward, the ups and downs and the climax, and the relief are included. Along with these, we put forward prominent symbols and interpret the narrative process to the psychological language.

Von Franz states that interpreting the tale is therapeutic and integrative because it provides contact with the archetypal world. In the analysis, unconscious contents come to the surface, and the psychic energy brought by the archetype is touched. It has an integrative effect on the psychic restructuring of individuals. However, Jung warns that analyzing an archetype as a whole is impossible. Von Franz's statement that interpretation is relative and not the absolute truth is also crucial in this context.

According to the Jungian approach, fairy tales balance some aspects of the collective consciousness, just as dreams compensate for the one-sidedness of the conscious attitude. As a result of the analysis, The Princess and the Frog gives us information about collective psychic processes. Accordingly, we see that the tale re-established the eros and logos attitudes, especially in women. Tiana, who is the ego of the tale, is a hero who represents the ideal subject of protestant ethics that is harmonious with the Disney ideology. Working double shifts to open her restaurant, Tiana is a female character with a logos dominant attitude. However, she has lost her connection with eros, the woman's conscious element. The archetypal aspect of the film shows us that capitalism is pushing Tiana and women collectively to a logos-dominant attitude and de-feminine them. Tiana turns into a frog and falls into the swamp representing feminine nature in the story. On her journey through the swamp with the Frog Prince Naveen, Tiana reconciles with her feminine nature. Throughout the film, the eros and logos attitudes of prince Naveen are also re-established like Tiana. During the interpretation of the tale, archetypal femininity and masculinity became evident through the characters. The analysis of the tale also makes it visible that the dominant ideology of our age is suppressing femininity and prioritizing masculine values.

Finally, what the tale says about the collective shadow is discussed in the study. In the film, hardworking, puritan, and having a work ethic, Tiana is presented in contrast to the Shadow Man,

who tries to become rich and powerful with magic. In the analysis, *The Shadow Man* turned out to be the shadow/ghost of both Tiana and Disney - as well as capitalism. According to the Jungian approach, when the shadow elevates to the consciousness, it becomes liberated. In the tale, Tiana pushes him further into unconsciousness during her encounter with the Shadow Man. In a sense, this shows that the dark side of capitalism is buried even deeper in the collective unconsciousness.

Giriş

Amerika'nın en eski animasyon şirketi olan Disney, kurulduğu 1923 yılından günümüze kapitalizmin ve Amerikan ideolojisinin değerlerini işler kılmak üzere anlatılar üretmiştir. Bu anlatılar hem seyircinin zevk ve ihtiyaçlarını gözetken hem de içinden geçilen dönemin beraberinde getirdiği sosyo-ekonomik, kültürel kaygı ve beklentileri hesap eden anlatılar olagelmıştır. Bununla birlikte masallar da şirketin ilk uzun metraj animasyonu olan *Snow White and the Seven Dwarfs*'dan (*Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler*, David Hand, 1937) itibaren Disney'in her dönem başvurduğu metinler olmuştur. Masallar, Disney'in elinde "öz"lerinden uzaklaşarak kapitalizmin, küreselleşmenin ve Amerikan değerlerinin temsilleri ile şekillense de kolektife, pişşeye ve arketiplere dair bilgi taşımaya devam etmiştir.

Bu çalışmanın inceleme metnini oluşturan *Prenses ve Kurbağa* (2009) animasyonu da Disney-knowledge üreten bir postmodern masal uyarlamasıdır. Obama'nın başkanlık seçiminin peşi sıra vizyona giren ve "ilk siyahi prenses" vurgusu ile pazarlanan animasyon temsil bağlamında pek çok ideolojik düzenlemeye sahiptir. Anlatının kahramanı olan Tiana'nın alt sınıftan bir garson kız olması nedeniyle öpücüğünün kurbağayı prene dönüştürememesi bu düzenlemelerin en görünür olanıdır. Hikaye 1920'lerin New Orleans'ında geçer. Animasyonda New Orleans'ın tarihsel bağlamından kopartılarak ırksal bir çatışmaya yer verilmeden temsil edilmesi de dikkat edilmesi gereken bir diğer düzenleme olarak değerlendirilebilir.

Disney masal uyarlamalarını ideolojik boyutu ile inceleyen pek çok akademik çalışma bulunmaktadır.¹ *Prenses ve Kurbağa* animasyonu da bu bağlamda bir inceleme için fazlasıyla malzeme sunan bir anlatıdır. Fakat bu çalışmada amaçlanan, animasyonun bir

¹ Disney'in ideolojik boyutu ile inceleyen pek çok akademik çalışma bulunmaktadır. Bunlar için bkz: Bohas, A. (2016). *The Political Economy of Disney*. Palgrave Macmillan; Boje, David M. (1995). "Stories of the Storytelling Organization: A Postmodern Analysis of Disney as 'Tamara-Land'". *The Academy of Management Journal*. (pp. 997-1035). Vol. 38. No.4. <http://www.jstor.org/stable/256618>; Booker, M. K. (2009). *Disney, Pixar, and the Hidden Messages of Childrens Films*. Abc Clio; Bruce, Alexander M. (2007). "The Role of the Princess in Walt Disney's Animated Films: Reactions of College Students". *Studies in Popular Culture*. (pp. 1-25). Vol. 30. No.1. <http://www.jstor.org/stable/23416195>; Byrne, E. ve Martin McQuillan. (1999). *Deconstructing Disney*. Plutobooks, USA; Davis, Amy M. (2006). *Good Girls & Wicked Witches: Women in Disney's Feature Animation*. UK: John Libbey Publishing; Giroux, H. (1999). *The Mouse That Roared: Disney and the end of Innocence*. Rowman&Littlefield Publishers; Giroux, Henry A. (1998). "Public Pedagogy and Rodent Politics: Cultural Studies and The Challenge of Disney". *Arizona Journal of Hispanic Cultural Studies*. (pp. 253-266). Vol. 2. <http://www.jstor.org/stable/20641425>; Gomery, D. (1994). "Disney's Business History: A Reinterpretation", (Ed.) Eric Smoodin. *Disney Discourse: Producing the Magic Kingdom* (pp. 71-86). New York: Routledge; Henke, J. ve Diane Zimmerman Umble, Nancy J. Smith. (1996). "Construction of the Female Self: Feminist Readings of the Disney Heroine". *Women's Studies in Communication*. (pp.229-249). Vol.19. No.2. <http://dx.doi.org/10.1080/07491409.1996.11089814>; Hurley, Dorothy L. (2005). "Seeing White: Children of Color and the Disney Fairy Tale Princess". *The Journal of Negro Education*. (pp. 221- 232). Vol. 74. No:3. <http://www.jstor.org/stable/40027429>; Stover, C. (2013). "Damsels and Heroines: The Conundrum of the Post-Feminist Disney Princess". *A Journal of Transdisciplinary Writing and Research from Claremont Graduate University*. Vol. 2, Iss. 1. <http://scholarship.claremont.edu/lux/vol2/iss1/29>; Watts, S. (1997). *The Magic Kingdom: Walt Disney and The American Way of Life*. New York: Houghton Mifflin; Wilde, S. (2014). "Repackaging the Disney Princess: A Post-feminist Reading of Modern Day Fairy Tales". *Journal of Promotional Communications*. (pp. 132-153). Vol. 2. No.1. <http://promotionalcommunications.org/index.php/pc/article/view/42/52>; Zipes, Jack. (1995). "Breaking the Disney Spell", (Ed.) E. Bell, L. Haas, L. Sells. *From Mouse to Mermaid: The Politics of Film, Gender and Culture* (pp. 21-42). Indiana University Press.

masal metnine dayanması ve masalın anlatısal öğelerini kullanması sebebiyle arketipsel² bir anlatı olarak incelenmesidir. Bunun için Analitik Psikoloji'nin kurucusu olan Carl Gustav Jung'un yaklaşımından yararlanılacaktır. Arketipsel dünyanın kapılarını açan anlatılar olarak masallar, analitik psikolojide önemli bir inceleme alanıdır. Jung'un masal ve mit analizine verdiği önemi anlatan bir anekdotu burada anmak anlamlı olabilir. C.G. Jung Enstitüsü'nde bir gün öğrencilerin kendi aralarında çok fazla masal ve mit analizi dersi olduğundan fakat yeterli kadar vaka incelemesi yapılmadığından yakındıklarını duyan Jung, öğrencileri bir araya toplayarak şu açıklamayı yapar: "Mit ve masal çalışmaları çok daha fazla yapılmalı. Çünkü vakalar sürekli değişirler ve biriciktirler. Oysaki masallar bize ortak psişik motifleri tanımayı öğretir." (Çivici, 2021)

Jung'un ortak psişik motiflerleri anlamaya verdiği önem, psişe bilimine yaptığı en büyük katkı olan kolektif bilinçdışı düşüncesi bağlamında da anlam kazanır. Jung'a göre bilinçdışı, sadece bireysel değil aynı zamanda kolektif bir boyuta da sahiptir. Ve kolektif bilinçdışı kökleri binlerce yıl öncesine uzanan atasal tecrübeleri -yani arketipleri- içerir (Bahadır, 2010, p. 75). Jungiye yaklaşımında, bilinçdışının insanın kalıtsal eğilimlerine ve bilincine önemli etkileri olduğu görüşü hakimdir. Bilinçdışının ifade araçları olarak semboller, efsaneler, masallar, mitler, rüyalar da bu bağlamda Jungiye psikolojinin önemli malzemeleri olarak görülmektedir. Çalışmada, bu bakış açısından hareketle, *Prences ve Kurbağa* animasyonu, animasyonun bilinçli/kültürel boyutu da göz ardı edilmeden bir masal olarak analiz edilecektir. Animasyonun kolektif bilinçdışına ve arketipsel olana dair neler söylediği, Disney'in bilinçli kültürel tutumu ile birlikte tartışmaya açılacaktır.

Arketipsel Dünyanın Kapılarını Açan Masalların Analitik Psikolojideki Yeri ve Önemi

Analitik psikolojide, rüyalar, mitler³ ve masallar psişenin kendisini ifade ettiği araçlar olarak değerlendirilir. Bununla birlikte bilinçdışını anlamamanın bir aracı olarak rüyaların bireyselliği söz konusudur. Masallar ise bireysel vakaların karmaşıklığı ile yüz yüze gelinmeden ortak psişik motifleri incelemeyi mümkün kılan malzemeler sunmaktadır (Jung, 2019, p. 87). Jung'un önce öğrencisi sonra da meslektaşı olan Marie Louise von Franz'a göre peri masalları, kolektif bilinçdışının psişik sürecinin en saf ve temel dışa vurumudur. Bu nedenle bilinçdışının bilimsel araştırmalarındaki değerleri diğer materyallerden çok daha fazladır. Von Franz'ın ifadeleri ile; Peri masalları, arketipleri en basit, en çıplak ve en özlü biçimlerinde sunarlar. Bu saf biçimde, arketip imgeler, kolektif psişenin işleyişini anlamak adına en iyi ipuçlarını sağlarlar (2021, p. 17). Analitik psikolojide peri masallarının incelenmesi önemlidir çünkü masallar genel insan temelini tasvir etmektedir (Von Franz, 2021, p. 44). Von Franz, Güney Denizi Adalarındaki bir misyonerin oradaki halkla iletişim kurmanın en basit ve temel yolu olarak peri masalları anlattığından bahseder. Masal, herkesin diğerini anladığı bir dildir. Temel materyali en basit biçimde kullanması gerekir. Çünkü peri masalı kültürel ve ırksal farklılıkların ötesindedir, çok kolay göç edebilir. Peri masalı dili, tüm ırklar ve kültürlerden tüm insanlığın uluslararası dili gibi gözükmemektedir (Von Franz, 2021, p. 44).

² Arketip, Jung'un ifadeleri ile "daha antikçağda bile kullanılan ve Platon'un 'idea'sıyla eşanlamlı olan bir kavramdır (2019, p.17). Ancak Platon'un ideası, yüce tamlık örneğidir; Jung'un arketipi ise iki kutupludur; hem aydınlık hem de karanlık yanı vardır (2006, p. 48). Jung, ruhta keşfettiği evrensel örüntülere atıfta bulunmak için arketip ifadesini kullanır. Arketipler sembolik bütünlere sahiptir: Anlam bakımından ilişkili bir dizi imgeyi ve olasılığı, hem olumsuz hem de olumlu dışavurumları içerir (Bobroff, 2020, pp. 170-77) Bununla birlikte arketipler kolektiftir; her millette veya çağda ortaktır. Jung, akıl hastası safkan zencilerin rüyalarında ve fantezilerinde Yunan mitolojisinin bir dizi motifini kanıtladığını belirtir (2016, p. 41).

³ Bu çalışma, spesifik olarak bir masal üzerine odaklanması sebebiyle Jungiye analist Marie Louise Von Franz'ın yaklaşımını benimseyen bir kuramsal çerçeveye sahiptir. Fakat rüyalar ve mitlere dair daha geniş bir perspektif sunması nedeniyle Mircea Eliade'nin *Mitler, Rüyalar ve Gizemler* (2017) kitabı ile Carl Gustav Jung'un *Rüyalar* (2015) kitabının ilgisine yol göstereceği düşünülmektedir.

Von Franz, peri masallarında çok az spesifik kültürel bilinçli materyal bulunduğunu ve bu nedenle psişenin temel örüntülerini masalların çok açık yansıttığını ifade eder (2021, p. 30). Tüm peri masalları bir ve aynı psişik olguyu tasvir etmeye çalışır fakat bu olgu çok kompleks ve geniştir. Von Franz, bu olgunun bireyin psişik bütünlüğü ve paradoksal olarak kolektif bilinçdışının düzenleyici merkezi olan Jung'un "benlik"⁴ dediği şey olduğunu ifade eder. Her birey ve her ulusun bu psişik gerçekliği tecrübe etmek için kendi üslubu bulunduğunu da ekler (2021, p. 18).

Masalların nasıl ortaya çıktığına dair ise şunları söyler Von Franz; "garip bir şey olduğu zaman tıpkı dedikodular gibi kulaktan kulağa dolaşır; sonrasında, doğru koşullarda, halihazırda var olan arketip temsillerle içerik zenginleşir ve yavaşça bir anlatıya dönüşür." (2021, p. 34). Jung'un görüşüne göre, her arketip özünde bilinmeyen bir psişik unsurdur ve dolayısıyla içeriğini bilişsel ifadelerle çevirme imkânı yoktur (Von Franz, 2021, p. 17). Bununla birlikte arketipsel dünyaya temas etmek iyileştirici ve bütünleştiricidir. Arketiplere temas etmek kişinin "numinoz" etkiyi deneyimlemesini sağlar. Masallar da bu etkinin deneyimlenebileceği başlıca yapılarıdır. Her masalda birden fazla arketipsel hikaye ile bir araya gelinir ve bilincinde olunmadan terapötik bir sürecin içine girilir (Çivici, 2021). Arketipler, bir bütün olarak ele alındıklarında insan ruhunun gizli güçlerinin toplamını canlandırırlar (Jung, 2006, p. 52). Analiz sürecinde bilinçdışı içerik yüzeye çıkar ve arketipsel içeriğin getirdiği psişik enerjiye temas edilir. Bu da bireylerin psişik yapılanmasının bütünleşmesini sağlayan şeydir (Çivici, 2021). Öte yandan Jung, bir arketipin çözümlenerek rafa kaldırılamayacağını da unutulmaması gerektiğini ifade eder. En başarılı açıklama girişimleri dahi, arketipi biraz daha başarılı bir istiare diline çevirmekten öteye gidememektedir (2006, p. 52).

Prenses ve Kurbağa Animasyonunu Bir Masal Olarak İncelemek

Yönteme Dair

Marie Louise Von Franz, *Masalları Yorumlamak* başlıklı çalışmasında peri masalının anlamına nasıl yaklaşacağımıza dair bir yöntem sunar. Buna göre arketip anlatı serimleme ile başlamak üzere klasik tiyatronun dört aşamasına bölünür. Masallar "bir varmış bir yokmuş" veya benzeri ifadelerle başlarlar. Zamansızlık ve uzamsızlığı ifade eden bu başlangıçlar, kolektif bilinçdışının diyarına gidildiğinin işaretidir. Ardından dramatis personae'yi (yer alan kişiler) tanırız. Sorunun adlandırılması da bunun peşi sıra gelir. Çoğu bela hikâyesinin başında ortaya çıkar. Bu sayede bela psikolojik açıdan da belirlenmiş olur. Sonrasında koşula göre kısa ya da uzun olabilen hikâyesinin iniş çıkışları gelir. Ardından sıklıkla düğüme; her şeyin ya bir trajediye dönüştüğü ya da aklandığı belirleyici noktaya gelinir. Burası gerilimin zirvesidir. Sonrasında nadir istisnalar dışında, kırılma ya da felaket gerçekleşir. Kırılma olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilir. Prensin prensesi kurtarması ve evlenip sonsuza dek mutlu yaşamaları ya da denize düşüp kaybolmaları olabilir (2021, pp. 55-56). Bu adımların dökümünün ardından semboller ele alınır ve son olarak da Von Franz'ın 'genişletilmiş anlatıyı psikolojik dile aktarma görevi' olarak tanımladığı yorumlamanın kendisi gelir. Von Franz, yorumlamanın göreceli olduğu ve mutlak doğru olmadığını ifade eder. Fakat bu yorumlamanın bırakılması anlamına gelmez. Yorumlama, canlandırıcı bir etkiye sahip olması bakımından önemlidir, kişiyi güdüselleştiren bilinçdışı tabanıyla anlaşmaya getirmektedir. Von Franz, yorumlamanın, yorumu yapan kişilerin miti olduğunu söyler. Bu nedenle yorumun

⁴ Benlik kavramı (Selbst/ Self) Türkçe'ye sıklıkla Kendilik olarak da çevrilmektedir. Jung, ampirik bir kavram olarak Benlik/Kendilik'i insanın bütün psişik fenomen yelpazesine verilen ad olarak tanımlar. Kişiliğin bütünü birliğini ifade etmektedir. Fakat toplam kişilik, bilinçdışı bileşeni nedeniyle ancak kısmen bilinçli olabildiğinden kendilik kavramı ancak kısmen potansiyel olarak ampiriktir ve o ölçüde varsayımdır. Başka bir ifade ile hem deneyimlenebileni hem de henüz deneyimlenmemiş olanı kapsar. (2016, p. 47). Bununla birlikte Benlik aşkıdır, egodan çok daha büyük ve kolektiftir (Le Guin, 2020, p. 38).

asla “budur!” imasıyla sunulmaması gerektiğini belirtir ve şu şekilde devam eder; “Yalnızca psikolojik dilde mitin neyi temsil ediyor gibi gözüktüğünü söyleyebilir ve ardından miti bu psikolojik biçimde çağdaşlaştırabiliriz. Ölçüt şudur; Bu tatmin edici mi ve bana veya diğer insanlara hitap edip anlamlı geliyor mu?” (2021, p. 60). Bu çalışmadaki yorumlama da Von Franz’ın “kendimden öteye gidemem” düsturu ve yukarıda bahsi geçen uyarıları dikkate alınarak yapılmaktadır. *Prenses ve Kurbağa* animasyonunun sınıfa, ırka, cinsiyete dair ideolojik bagajı oldukça yüklü olan Disney’in bir üretimi olduğu göz ardı edilerek incelenmesi mümkün değildir. Öte yandan bir masal uyarlaması olması ve masalın anlatısal öğelerini kullanması sebebiyle arketipsel olarak da incelenmeyi hak eder.

Jungiyen yaklaşıma göre bilinçli her ürünün arkasında bilinçdışı vardır (Jung, 2020) ve kolektif bilinçdışının kendisini her türlü kültürel ürün ile ortaya koyması söz konusudur. Bu nedenle Disney’in bilinçli tutumunun bu animasyonda tek başına yer almadığını, anlatıda kolektif bilinçdışına dair içeriklerin, arketiplerin de çeşitli semboller üzerinden vücut bulduğunu söylemek mümkündür. *Prenses ve Kurbağa* animasyonunda masal, “öz”ünden uzaklaşmış ve zamanın tinine uymuş bir şekilde olsa dahi yer almaktadır. Çalışmada bu bakış açısından hareketle, animasyonun arketipsel boyutu ve sembolleri incelenecektir.

Bulgular

Prenses ve Kurbağa (*The Princess and the Frog*, Ron Clements ve John Musker, 2009) animasyonu 1920’lerin New Orleans’ında geçer. Masalın kahramanı; yani “ego”su Tiana’dır. Anlatıda Tiana, protestan ahlakının ideal öznesini temsil eder; çalışkandır, püritendir, sorumluluk sahibidir. Ailesi gibi o da işçi sınıfındandır. Babası ile ortak hayali olan restoranı açabilmek için vardiyalı şekilde çalışır ve biriktirir fakat bu esnada sosyal hayata karışamaz. Tiana’nın çocukluk arkadaşı olan Charlotte, masalın “sembolik” prensesidir. Charlotte’un babası La Bouff, Mardi Gras törenlerinin kralı seçilince Charlotte de prenses unvanının sahibi olur. Charlotte evlilik meraklısı, her isteği yerine getirilen, şımarık bir kızdır. Masalın prensi Naveen ise, sorumsuzluğu nedeniyle ailesi tarafından parasız bırakılarak cezalandırılan eğlence düşkünü biridir. Masalın kurbağası da odur. New Orleans’ta çapkınlık yapıp gezerken Gölge Adam’ın tuzağına düşer ve bir kurbağaya dönüşür. Gölge Adam, diğer adı ile Dr. Facilier ise şehrin “karanlık” karakteridir. Bürokrasiye karşı gelen, şehrin yönetimini kara büyü ile ele geçirerek zengin olmaya çalışan biridir.

Masalın sorunu, Tiana’nın restoranına nasıl kavuşacağıdır. Tiana çocukluğundan itibaren babası tarafından sadece çok çalışarak hayallerine kavuşabileceği bilgisi ile büyütülmüştür. Fakat işçi sınıfından bir kadın olması nedeniyle işi etrafındaki erkekler tarafından zorlaştırılır. Tiana da çareyi akşam yıldızından dilek dilemekte bulur. Karşısına kurbağayı çıkaran da bu dileği olur. Tiana bütün püritenliğine rağmen restoranını açması için gerekli parayı tamamlayabilmek için kurbağayı öpmeye razı olur. Fakat gerçek bir prenses olmadığı için öpücüğü işe yaramaz ve kendisi de kurbağaya dönüşür.

Tiana ve Naveen’in kurbağa olarak bataklıkta yeniden insan olmak üzerine verdikleri mücadele hikâyenin iniş çıkışlarını oluşturur. İkili bataklıktaki yolculuklarında hem birbirleriyle hem de dışarıdan gelen tehlikelerle uğraşır. Yolculukta karşılarına hem düşmanlar hem de dostlar çıkar ve bazı yanlış anlaşılımları aşmaları gerekir. Yolculuğun sonunda ikili birbirine aşık olur.

Düğümde Tiana’nın bir karar vermesi gerekir. Gölge Adam kurbağa prensi yakalar ve Tiana’ya hayaline dair bir vizyon sunar. Tiana, Naveen’i kurtarmak ile kurbağa kalmak arasında bir seçim yapmak zorunda kalır ve Naveen’i kurtarmayı seçer. Tılsımlı kolyeyi kırarak Gölge Adam ve karanlık ruhların yok olmasını sağlar. Masaldaki kırılma kurbağaların evliliği

ile gerçekleşir. İki kurbağa evlenir. Tiana, Naveen ile evlenince prenses olur ve öpücüğü ikisini de insana dönüştürür. Kapanış, Tiana'nın biriktirdiği paralar ile eski şeker fabrikasını alması ve hayalini kurduğu restoranı açması ile gerçekleşir. Masalın sonunda Tiana hem hayalini kurduğu işe hem de aşka ulaşır.

Masalın Yorumlanması: *Prenses ve Kurbağa'nın Kapitalizmin Gölgesindeki*

Kolektif Psişeye Dair Söyledikleri

Von Franz (2021) masalları yorumlarken onlara rüyalara baktığımız şekilde bakmamız gerektiğini belirtir. Rüyalar gibi mitler ve masallar da bilinçli tutumun bazı yönlerini telafi etme görevini üstlenir. Von Franz, telafi etme halini açıklarken "dummling anlatıları" nı örnek olarak verir. İçerisinde aptal bir karakterin olduğu "dummling anlatıları"nın istatistik olarak beyaz toplumda diğerlerinden daha sık karşılaşılır olduğunu ifade eder. Kendisi de İsviçre'li olan Von Franz, "biz" der "bilincin aşırı gelişmesi dolayısıyla yaşamı olduğu gibi alabilme esnekliğini kaybetmiş insanlarız." (2021, p. 77). Dummling anlatılarının "onlar" için değerli olmasının sebebini bu duruma bağlar. Kahramanın yalnızca kuru tembellikle üstün geldiği hikayeler verimliliğe çok fazla vurgu yapan kolektif tutumu telafi etmektedir (Von Franz, 2021, p. 78).

Çalışmada bu bakış açısından hareketle *Prenses ve Kurbağa* animasyonunda kolektif bilincin hangi tutumlarının telafi edildiği sorusu da önem kazanır. Masalların psikolojik yorumunda, bütünlük için mücadele eden tek bir psişenin parçası olan karakterlere bakılır, bu psişe kültürün bir temsilcisidir (Woodman, 2020, p. 175). *Prenses ve Kurbağa*'da Disney'in çocuklara nasıl bir kahraman sunduğuna bakıldığında, masalın "ego"sı olarak Tiana görülür. Tiana, Disney'in özellikle klasik döneminin önemli unsurlarından olan protestan ahlakının ideal öznesi olarak temsil edilir. Babasıyla derin bir bağı olan Tiana, babasından aldığı "değerleri" muhafaza eden, çalışkan, verimli, girişimci, püriten ve sorumluluk sahibi bir karakterdir. Aynı zamanda yakışıklı bir prens ile evlenip dans etmesini isteyen annesine "Benim dansa falan vaktim yok" cevabını verecek kadar hayattan ve eğlenceden kopmuştur. Bu tutumları ile Tiana'nın logos baskın bir ego/bilinç durumunda olduğu görülmektedir. Masal boyunca bilincin bu yönünün dengelenmesine dair olaylar vuku bulmaktadır.

Jungiyen yaklaşıma göre her insanda eros ve logos tutumlar mevcuttur. Kadının bilinci daha ziyade erosun bağlayıcılığıyla; erkeğin bilinci ise daha çok logosun ayırt ediciliği ve hükmediciliği ile karakterize edilir. Erkeklerde eros, logostan daha az gelişmiştir. Kadında ise durum tersinedir. (Bahadır, 2010, p. 174). Jung (2015) kadının logosunu aynı zamanda animus olarak isimlendirir. Erkekteki erosa verdiği isim ise animadır. Logos/animus kadına eril özellikler sağlayan psişik unsurdur. Eros/anima ise erkeğe dişil özellikler getirir. Jungiyen psikoloji, erillik ve dişillik meselesini toplumsal cinsiyetten bağımsız şekilde ele alır. Jungiyen analist Marion Woodman'ın ifadeleri ile "erillik ve dişiliğin, erkek ve veya dişi bedene kilitlenmiş olmakla ilgisi yoktur. Eğer biyolojik olarak kadın isek ego dişildir ve onu, Jung'un animus dediği kendi içsel erkeğimizle birlikte taşırız. Eğer biyolojik olarak erkeksek, ego erildir ve erkek de kendi içsel dişiliğini yani animayı kendisiyle birlikte taşır. Biyolojik bir farklılaşmadan çok psişik bir farklılaşmadır bu." (2020, p. 20).

Bir diğer ifade ile Jungiyen psikolojide feminen ve maskülen terimleri psişede varolan arketipsel enerji formlarına atıfla kullanılır (Bobroff, 2020, p. 210). Arketipsel maskülen, yapma, etkinlik, nesnellik, usallık, kesinlik, ego bilinci ve "yukarıya dönük" tinsellikle ilişkilendirilir. Arketipsel feminen ise toprağın nemli, doğurgan karanlığı ve gece vaktiyle; olma (doğal süreçlerin olağan akışını sürdürmesine izin verme), etkin olmama, bağlam, öznel ilintililik, başkalarıyla bağ hissetme (eros), bilinçdışı, madde, beden, toprak, doğa, içkin veya

“aşağıya dönük” tinsellik ile ilişkilendirilir (Bobroff, 2020, pp. 211-212) Her arketip gibi bu iki arketip de ikili doğaya; güçlü yanlara ve gölgelere sahiptir. Her ikisinin de anlamlandırma konusunda olağanüstü ölçüde yetenekli olduğu yaşam alanları ve gerçekliğin tamamen gözden kaçırdıkları tarafları vardır. Hiçbir ilke bir diğerinden daha iyi değildir. Fakat iki ilkenin en azından sembolik olarak bütünleşmesi sağlığın bir ölçütü olarak değerlendirilir (Bobroff, pp. 215-126).

Jungiyen yazar Gary Bobroff (2020) karakterimiz şekillenirken belirli değerlerin vurgulandığını bazı değerlerinse gelişim gösteremediğini belirtir (p. 204). Bazı insanlar için psişe, logosu; yani berraklığı, ayırımı, nesnel hakikati farkındalığın ön safında tutma eğilimindedir. Masaldaki ego yani Tiana için de logosun öncelenmesi söz konusudur. Tiana, logos baskın tutum sergilerken kadının bilinç unsuru olan eros ile bağlantısını kaybetmiş durumdadır. Girişimcilik hayalleri kurar, bunun için çok çalışır fakat bu esnada hayattan ve ilişkilerden yani erosun alanından kopar. Söylediği şarkı Tiana’nın tutumunu dile getirir; “Aylaklığa zaman yok, tarzım böyle değil. Burada paslanırsın, kolaycısın herkes burada.” Kadının animusunu -ve de logosunu- şekillendiren başlıca figür babasıdır. Tiana için artık hayatta olmayan babasının hayalini gerçekleştirmek çok önemlidir. “Merak etme babacım, yakında orayı alacağız” diyerek para biriktirir. Restorana dönüştüreceği şeker fabrikasını alabilmek için eksik kalan parayı tamamlamak amacıyla kurbağayı öptüğünde ve kendisini bataklıkta bir kurbağa olarak bulduğunda ise; “Sen misin yıldızlardan dilek dileyen, bu dünyada istediğini elde etmenin tek yolu çok çalışmaktır” diyecektir.

Jungiyen psikolojide maskülen ve feminen unsurlar zamanın krizlerine ilişkin bilinçdışı düzeyindeki kültürel dengesizlikleri incelemek için de kullanılır (Bobroff, 2020, p. 210). *Prences ve Kurbağa*’da Tiana üzerinden temsil edilen logos baskın kadın da bilinçdışı düzeydeki kültürel dengesizliğin görünürlük kazandığı bir karakter olarak değerlendirilebilir. Jung, zamanımızın başlıca kültürel illetlerinden birinin maskülen değerleri feminen değerlerin önüne koyan bir değer sistemi olduğunu düşünüyordu (Bobroff, 2020, p. 216). Bilimsel modernitenin ortaya çıkışı, rasyonalitenin yarattığı mesafe, bedenle, yeryüzüyle, hissetmeyle olan bağın kesilmesi, nesnel kesinlik arayışı sonucunda bugün içinde yaşadığımız çağ, maskülen yaklaşımlardan yana bir dengesizlikle çevrelenmiştir ve bu dürtünün doruk noktasına ulaştığını söylemek mümkündür (Bobroff, 2020, p. 217).

Jungiyen yazar Bobroff da materyalizm gibi kültürel illetlerde feminenlik kaybını gördüğümüze dikkat çeker. Bilinçli olarak doğayı, yeryüzünü ve yaşam mucizesini el üstünde tutmak yerine bilinçdışında ve kompulsif olarak materyalizm, yani maddi olarak sahip olduklarımız üzerinden bunu ararız (2020, p. 222). Masal da bu bağlamda kapitalizmin gölgesindeki kolektif psişede feminen arketipinin göz ardı edildiğini ortaya koymaktadır. Öte yandan yine Bobroff’un ifadeleri ile; “Yabancılaşma ve çağımızın diğer semptomlarının altında, en nihayetinde, bütünle olan bağımızı iyileştirmeye, dünyada feminenliği ve ruhu yeniden keşfetmeye, yaşamın gizemi içinde varoluşumuzu bütünle takdir etmeye, eve dönüp kendimize yeniden evren içinde bir yer bulmaya yönelik bir dürtü vardır.” (2020, p. 223). Animasyonun masal yanının Disney’in bilinçli tutumuna rağmen bunu anlatmayı başardığını söylemek mümkündür.

Masal, çağın dayattığı maskülen ilkeleri benimsemiş olan Tiana’yı feminen olana çeker. Kurbağaya dönüştüğünde aslında bir nevi “beden”lenir, bütün dikkatini bedeninin bu yeni formuna getirmek zorunda kalır. Tiana mukuslu, yapışkan bir bedenin içinde olmayı deneyimlerken yine arketipsel olarak feminenin alanı olan ıslak ve nemli topraklarda, bataklıkta Naveen ile birlikte hayatta kalma mücadelesi verir. Masal, logos baskın tutumu ile Tiana’yı gösterirken, aynı zamanda anlatıdaki erkeklerin de logosu dengeli şekilde yaşayamadıklarına işaret eder. Prens Naveen, logosun erkeğe verdiği disiplin, sorumluluk, netlik gibi özellikleri

göstermez. Onu kurbağaya dönüştüren, irrasyonel olana, Gölge adama kolaylıkla çeken logosu bilinçli şekilde sahiplenememiş olmasıdır.

Masal, her iki psişenin de dengeye gelmesi gereken noktaları bataklıkta yolculukları esnasında açığa çıkarır. Yolculuğun başında Tiana kürek çekerken, karşılaştıkları fiziksel zorlukları tek başına aşarken görülür. Bu esnada Naveen ise yattığı yerden şarkı söyler, olayları ciddiye almaz ve tehlikelere karşı savunmasız kalır. Tiana, Jungiye analist Toni Wolff'un kadınlardaki savaşçı arketipi tanımına uyar. Wolff'a göre kadınlarda bu karakter tipi benlik algısını eylem kapasitesinden, kuvvetinden ve kendine yeterliliğinden alır (Bobroff, 2020, p. 180). Her arketip gibi savaşçı arketipinin de gölgesi vardır ve Tiana da bu gölgeye sahiptir. Kişisel ve toplumsal bedelleri umursamaksızın kâr peşinde koşmak savaşçı arketipinin gölgelerindendir ve bu dürtü çağımızın başlıca enerjilerindendir (2020, p. 180). Tiana da ne olursa olsun restoranını açmak fikrine o kadar saplanmış ki bu uğurda eleştirdiği kolaycılığa kendisi de düşer. Fiziksel olarak sınırlarını zorlayarak çalışır, salt bedensel gücünün ve biriktirdiği paranın yeterli gelmediği zamanda inanmadığı halde dilek diler, karşısına kurbağa çıktığında kurbağayı öpme fikrinden iğrense de amacına ulaşmak adına onu öper. Bu yüzden masal gibi bataklığın büyücüsü Mama Odie de Tiana'ya odaklanır. Kendilerine yardım edebileceklerini umdukları büyücüye ulaştıklarında, Mama Odie Tiana'ya; "Zor olan senmişsin, öyle duydum." der ve ona "önemli olanı" anlatmaya; onu erosun alanına çekmeye çalışır. Fakat Tiana bu karşılaşma sonrasında dahi daha fazla çalışıp, güç sahibi olarak restoranını açacak parayı biriktirmesi gerektiği fikrinden kurtulamaz.

Tiana'nın bilinçli tutum olarak erosunu sahiplenmesi, Gölge Adam ile yaşadığı karşılaşma esnasında gerçekleşir. Tiana, Gölge Adam'ın kendisine sunduğu "iş" vizyonuna karşı kurbağa kalarak Naveen ile birlikte olmayı tercih eder. Bu karşılaşma esnasında Gölge Adam'ın verdiği vesveseler ile kendisini hayalini kurduğu restoranda insan bedeni içinde gören Tiana, karşısına çıkan rehberlerin gerçekte önemli olanı unutmaması gerektiğini tembihlerken kast ettikleri şeyin ne olduğunu anlar. Masal, Tiana'yı dengeye getirecek olanın onun hayattan -aslında erostan- kopmasına neden olan başarıma tutkusunu bir kenara bırakmak olduğunu anlatır. Von Franz, kişinin katı önyargılarını aşip kişiliğinin daha aşağı yanlarına ve güdülerine yönelik cömert bir harekette bulunması halinde derhal bir değişimin gerçekleşeceğini belirtir. Bu değişimde aşağı konuma bilincin kibirli tutumu tarafından sürülmüş olan kişiliğin sözde aşağı seviyesi insan seviyesine erişmektedir (2021, p. 110). Tiana'nın kendi katı kabullerini aşarak kurbağa kalmaya razı olması -yani dişil olanı benimsemesi- üzerine masal onu evlilik ve dönüşüm ile ödüllendirir.

Masal, özellikle Tiana'nın dişil tutumunun yeniden tesis edilmesine dair olsa da bataklıkta yolculukta Naveen de dönüşür. Yolculukları esnasında Naveen Tiana'ya dans etmeyi, eğlenmeyi öğretirken; Tiana da Naveen'e karnını doyurmak zorunda olduğu durumda mantar doğramayı, yemek yapmayı, bir diğer ifade ile kendi hayatını idame ettirecek beceriler kazanmayı öğretir. Naveen'in "Bir şatoda yaşayınca her şeyi birileri yapar. Dişlerini bile onlar fırçalar. Ama şimdi bakıyorum da hiçbir şey bilmiyormuşum." ifadeleri bataklığa düşene ve buradaki düşmanlarla karşılaşana kadar kendisi üzerine düşünmediğini açık eder. Fakat yine bataklıkta karşısına çıkan rehberlerin yardımı ile Naveen de logosunu daha dengeli şekilde benimser.

Masalın sembolik açıdan önemli figürlerinden biri de animasyonda akşam yıldızı olarak anılan Venüs gezegenidir. Tiana ve Naveen'e bataklıkta rehberlik eden ateşböceği Ray'ın isimlendirmesi ile Evangeline olarak da anılan Venüs gezegeni mitolojide aşk ve güzellik tanrıçasıdır. Yunan mitolojisinde adı Afrodit olan Venüs, yine eros ile ilişkili bir arketip imgesidir. Anlatıda Tiana'nın, Venüs ile ilişkisi gelgitlidir. Tiana akşam yıldızına inanmak ister ama babasının öğretisi ve logos baskın tutumu buna engel olur. Masal, modern

insanın temsilini sunan Tiana'nın sembolik olanla, arketiplerle bağlantısını kaybetmiş olduğunu gösterir. Bunun nedeni modern bilincin sıklıkla tek yanlı tutuma sahip olmasıdır. Jung'un "yapmak ve başarmakla o kadar meşgulüz ki, içsel hayatımızla, sembollere anlam veren hayatımızla ve tersinden hayata anlam veren sembollerle ilişkimiz kesildi" (Woodman, 2020, p. 28) ifadeleri Tiana için de geçerlidir. Öte yandan, ateş böceği Ray ilkel insanı temsil eder. O, modern insanın aksine arketipsel olanla sürekli bağlantı halindedir. Evangeline adını verdiği Venüs gezegeninin kendisinin sevgilisi olduğuna ve günün birinde yeniden bir araya geleceklerine inanır. Ray, Gölge Adam tarafından öldürülünce gerçekten Venüs'ün yanında başka bir yıldız olarak belirir. Bu birleşme, Tiana'nın arketipsel olanla bağına da yeniden tesis eder.

Masalın kolektif psişeye dair verdiği bir diğer bilgi ise gölge ile ilgilidir. Jungiye psikolojide gölge, ego kompleksinin karanlık, yaşanmamış ve bastırılmış tarafları olarak tanımlanır (Von Franz, 1974, pp. 3-5). Psişik bütünlüğün görünmeyen, fakat ayrılmaz bir parçası olan gölge (Bahadır, 2010, p. 171) Jung'un ifadesi ile bireyin bilinçli yaşamında ne kadar az içeriliyorsa, o kadar kara ve yoğun olur (1998, p. 82). Von Franz, peri masallarında gölgenin yalnızca kolektif yönünün açığa çıktığını ifade eder ve masaldaki kahramanın gölgesinin, arketipin kolektif bilinç tarafından reddedilen yanı olduğu bilgisini de ekler (2021, p. 125). Masal, protestan ahlakının ideal öznesi olan Tiana ile gölgelerini gösterir. Sorumsuz, çapkın, tembel Naveen; her isteği yerine getirilen, şımarık Charlotte ve paraya, güce irrasyonel şekilde ulaşmaya çalışan Gölge Adam aslında Tiana'nın gölgeleridir. Gölge bilinçli hale getirilerek azat edilir (Von Franz, 2021, p. 169). Masalda, Tiana Charlotte ve Naveen ile ilişki kurar, bir anlamda bu iki gölge bilince taşınır. Fakat Gölge Adam bilinçli hale gelemez. Tiana mezarlıkta tılsımı kırınca Gölge Adam ve karanlık ruhlar yok olurlar, bir anlamda bilinçdışına daha da gömülürler.

Sonuç

Günümüz popüler masallarının -seyirciyi psikolojik olarak dönüştürme gücüne sahip olmaksızın- yeniden anlatılan ideolojiye bulanmış mitler olduğu hâkim bir görüştür. Geçmişte hikaye anlatıcılığı dinleyicilerin içinde bir değişim uyandırmak için kullanırken günümüzde amaçlanan ekseriyetle kâr getirecek anlatılar üretmektir. Söz konusu Disney olunca, kapitalizm, küreselleşme ve Amerikan ideolojisinin değerleri de bir kere daha görünürlük kazanmaktadır. Öte yandan bilince sızan ve onu şekillendiren arketiplerin mevcudiyeti, özlerinden uzaklaşmış olsalar dahi günümüz masallarında da kendilerini hissettirir. Çalışmada bu bakış açısından hareketle ve Jungiye yaklaşımla *Prences ve Kurbağa* animasyonunun bir masal olarak analizi yapılmıştır.-

Prences ve Kurbağa, Disney'in kültürel/bilinçli tutumunun kendisine fazlasıyla yer bulduğu ideolojik bir metin olmakla birlikte bir masal anlatısı olarak -her masal gibi- kolektif bilinçdışının psişik süreçlerine dair bilgi veren bir metin olarak da incelenebilmektedir. Disney'in bilinçli tutumunun animasyonda, özellikle Tiana temsili üzerinden protestan ahlakını yeniden tesis etmeye çalıştığını söylemek mümkündür. Evanjelist bir yaklaşıma sahip olan animasyonda kapitalizm ahlaki bir değer olarak yeniden kurulmak istenir ve bunun taşıyıcısı olarak da anlatının kadın kahramanı olan Tiana seçilir. Diğer taraftan kapitalizmin bütün karanlığı Gölge Adam ve karanlık ruhlarla yüklenerek görünmez kılınmak istenir.

Animasyonun masal boyutu, Gölge Adam'ın Tiana'nın gölgesi olduğunu söylemektedir. Tiana ne kadar sorumluluk sahibi ve çalışkansa Gölge Adam o kadar kolaycı ve irrasyoneldir. Masalın kahramanının -yani Tiana'nın- gölgesi aynı zamanda Disney'in -ve de kapitalizmin- gölgesi/hayaleti olarak da değerlendirilmiştir. Tiana'nın temsil ettiği protestan ahlakının

ideal öznesi ile Gölge Adam'ın temsil ettiği karanlık, kolaycılık ve riyakarlık kapitalizmin iki ayrı yüzüdür. Tiana'yı olduğu gibi kolektif olarak modern kadını da logos baskın tutuma iten kapitalizmdir. Kadının kendisini sistemde var etme çabasının, sürekli çalışma, didinme halinin onu kendi doğasından koparan bir tarafı vardır. Animasyonun masal yanı, bu bağlamda kadın psişesinin erosun alanından ve feminen arketipinden kopuşunu görünür kılar. Masalda Tiana'nın logos baskın tutumu feminen doğaya çekilerek dengelenmekte ve arketipsel olanla bağı yeniden kurulmaktadır.

Von Franz, psişenin göz ardı edilen organları ile bedenın göz ardı edilen organlarının aynı şekilde çalıştığını belirtir. Fiziksel organların ihtiyaçlarını tek taraflı görmezden gelmek nasıl ki hastalığa neden olursa psişedeki bazı hayati çekirdekleri göz ardı etmek de aynı şekilde sonuçlanır (Von Franz, 1993). *Prenses ve Kurbağa* da kolektif psişede göz ardı edilen feminen arketipini görünür kılmak bakımından önemlidir. Masal, feminen ve maskülen arketiplerini önce gölgeye düştükleri versiyonları ile gösterir sonra da onları dengeler. Tiana ve Naveen'in bataklıktaki yolculuklarında eros ve logos tutumları yeniden tesis edilir. Bununla birlikte masal maskülen değerleri önceleyen kolektif tutumu gösterir ve onu telafi etme girişiminde bulunur.

Masal, Disney'in bilinçli tutumuna rağmen kadını feminen arketipinden uzaklaştıran gölge unsurunun da kapitalizm olduğunu göstermektedir. Fakat bu gölge masalda bilinçli hale gelmez. Kapitalizmin karanlık tarafının temsili olan Gölge Adam yok olur, bir nevi bilinç dışında daha da bastırılır ve hayalet dönüşür. Jungiye yaklaşımına göre bastırılan her şey bilinçsiz alana daha fazla itilmiş olur ve üzerinde kontrol sahibi olunamaz hale gelir. Bitirirken kapitalizmin bu masalda gösterildiği üzere, yok sayılan yanlarının; hırsın, tüketimin, riyakarlığın, iki yüzlülüğün, anlamsızlığın gün geçtikçe daha da güçlendiğini söylemek mümkündür.

Kaynakça

- Bahadır, A. (2010). *Jung ve Din*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Bobroff, G. (2020). *Carl Jung*. (Çev. Hilal Dikmen). İstanbul: İlkatır Yayınevi.
- Bohasz A. (2016). *The Political Economy of Disney*. Palgrave Macmillan.
- Boje, David M. (1995). "Stories of the Storytelling Organization: A Postmodern Analysis of Disney as "Tamara-Land". *The Academy of Management Journal*. (pp. 997-1035). Vol. 38. No.4. <http://www.jstor.org/stable/256618>.
- Booker, M. K. (2009). *Disney, Pixar, and the Hidden Messages of Childrens Films*. Abc Clio.
- Bruce, Alexander M. (2007). "The Role of the Princess in Walt Disney's Animated Films: Reactions of College Students". *Studies in Popular Culture*. (pp. 1-25). Vol. 30. No.1. <http://www.jstor.org/stable/23416195>.
- Byrne, E. ve Martin McQuillan. (1999). *Deconstructing Disney*. Plutobooks, USA.
- Çivici, D. (2021). "Masal Analizi: Bilinç dışına Psikolojik Bir Yolculuk". (Erişim Tarihi: 15 Aralık, 2021). <https://didemcivici.com/2021/11/24/masal-analizi-bilincdisina-psikolojik-bir-yolculuk/>
- Davis, Amy M. (2006). *Good Girls& Wicked Witches: Women in Disney's Feature Animastion*. UK: John Libbey Publishing.
- Del Vecho, P. ve John Lasseter. (Yapımcı) & Clement, R. ve John Musker (Yönetmen). (2009). *The Princess and the Frog* (Animasyon). ABD: Walt Disney Company.

Disney, W. (Yapımcı) & Hand, D. (Yönetmen). (1937). *Snow White and the Seven Dwarfs* (Animasyon). ABD: Walt Disney Company.

Eliade, M. (2017). *Mitler, Rüylar ve Gizemler*. (Çev. Cem Soydemir). Ankara: Doğu Batı Yayınları.

Giroux, H. (1999). *The Mouse That Roared: Disney and the end of Innocence*. Rowman&Littlefield Publishers.

Giroux, Henry A. (1998). "Public Pedagogy and Rodent Politics: Cultural Studies and The Challenge of Disney". *Arizona Journal of Hispanic Cultural Studies*. (pp. 253-266). Vol. 2. <http://www.jstor.org/stable/20641425>.

Gomery, D. (1994). "Disney's Business History: A Reinterpretation", (Ed.) Eric Smoodin. *Disney Discourse: Producing the Magic Kingdom* (pp. 71-86). New York: Routledge.

Henke, J. ve Diane Zimmerman Umble, Nancy J. Smith. (1996). "Construction of the Female Self: Feminist Readings of the Disney Heroine". *Women's Studies in Communication*. (pp. 229-249). Vol.19. No.2. <http://dx.doi.org/10.1080/07491409.1996.11089814>.

Hurley, Dorothy L. (2005). "Seeing White: Children of Color and the Disney Fairy Tale Princess". *The Journal of Negro Education*. (pp. 221- 232). Vol: 74. No:3. <http://www.jstor.org/stable/40027429>.

Jung, Carl G. (1998). *Psikoloji ve Din*, (Çev. Raziye Karabey), İstanbul: Okuyanıs Yayınları.

Jung, Carl G. (2006). *Analitik Psikoloji*. (Çev. Ender Gürol). İstanbul: Payel Yayınevi.

Jung, Carl G. (2020). *Kişiliğin Gelişimi*. (Çev. Duygu Olgaç). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Jung, Carl G. (2016). *Analitik Psikoloji Sözlüğü*. (Çev. Nur Nirven). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Jung, Carl G. (2019). *Dört Arketip*. (Çev. Zehra Aksu Yılmaz). İstanbul: Metis.

Jung, Carl. G. (2015). *Rüyalar*. (Çev. Aylin Kayapalı). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Le Guin, Ursula K. (2020). *Kadınlar Rüyalar Ejderhalar*. (Haz. Deniz Erksan, Bülent Somay, Müge Gürsoy Sökmen). İstanbul: Metis.

Stover, C. (2013). "Damsels and Heroines: The Conundrum of the Post-Feminist Disney Princess". *A Journal of Transdisciplinary Writing and Research from Claremont Graduate University*. Vol. 2, Iss. 1. <http://scholarship.claremont.edu/lux/vol2/iss1/29>.

Von Franz, M. (2021). *Masalları Yorumlamak*. (Çev. Canberk Şeref). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Von Franz, Marie- L. (1974). *Shadow and Evil in Fairy Tales*. Spring Publications.

Watts, S. (1997). *The Magic Kingdom: Walt Disney and The American Way of Life*. New York: Houghton Mifflin.

Wilde, S. (2014). "Repackaging the Disney Princess: A Post-feminist Reading of Modern Day Fairy Tales". *Journal of Promotional Communications*. (pp. 132-153). Vol. 2. No.1. <http://promotionalcommunications.org/index.php/pc/article/view/42/52>.

Woodman, M. (2020). *Mükemmellik Tutkusu*. (Çev. Turan Argun Sezer). İstanbul: Flamingo Yayıncılık.

Zipes, Jack. (1995). "Breaking the Disney Spell", (Ed.) E. Bell, L. Haas, L. Sells. *From Mouse to Mermaid: The Politics of Film, Gender and Culture* (pp. 21-42). Indiana University Press.